

Vận dụng một số phương pháp dạy học trực tuyến môn Tư tưởng Hồ Chí Minh trong bối cảnh hiện nay

Đoàn Thị Tâm*

*Trường Đại học Hạ Long

Received: 27/2/2023; Accepted: 2/3/2023 ; Published: 20/3/2023

Abstract: The COVID-19 pandemic with new variants has been seriously affecting people's health, teaching and learning in the Ministry of Education and Training, and many unpredictable developments. Online teaching is a form of teaching that has been widely applied in many countries around the world such as Korea, Singapore, USA, Japan, etc. to help learners adapt to the working environment of the 21st century. In Vietnam, online teaching is not only a temporary solution to cope with the COVID-19 epidemic situation, but is considered an inevitable and long-term trend. This article studies some effective online teaching methods, contributing to improving the quality of online training in Ho Chi Minh ideology today.

Keywords: Ho Chi Minh Thought, online teaching methods

1. Đặt vấn đề

Hiện nay hầu hết các trường đã chủ động triển khai hoạt động dạy và học trực tuyến, trong đó đã ứng dụng công nghệ thông tin vào hoạt động dạy và học. Điều đó cho thấy đội ngũ giảng viên (GV) có đủ năng lực tiếp cận và từng bước làm chủ công nghệ giảng dạy trực tuyến kết hợp với phương pháp (PP) giảng dạy truyền thống. Để chuyển đổi hình thức học tập từ trực tiếp tại giảng đường sang trực tuyến thông qua các phần mềm ứng dụng dạy học thì GV phải chủ động, tích cực trong việc tìm ra PP giảng dạy đại học hiệu quả nhất để ứng dụng vào hoạt động dạy học. Việc GV có khả năng thích nghi với môi trường dạy học trực tuyến (DHTT) là tấm gương cho sinh viên (SV) về năng lực tự học trong hoạt động thực tiễn nghề nghiệp.

Tuy nhiên, việc tổ chức dạy và học các môn Lý luận chính trị nói chung và môn Tư tưởng Hồ Chí Minh nói riêng bằng PP DHTT cũng có những hạn chế nhất định. Một trong những thách thức đặt ra là làm thế nào để GV có thể vận dụng PP DHTT cho hiệu quả. Với mong muốn góp phần khắc phục khó khăn trên, bài viết này tập trung nghiên cứu về một số PP DHTT hiệu quả góp phần nâng cao chất lượng đào tạo môn Tư tưởng Hồ Chí Minh hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng về PP DHTT môn Tư tưởng Hồ Chí Minh hiện nay

2.1.1. Về phía GV

Như chúng ta đã biết PP DHTT là một PP áp dụng trong tình hình dịch bệnh tương đối phức tạp được

phổ biến rộng rãi đối với GV môn Lý luận chính trị nói chung và môn Tư tưởng Hồ Chí Minh nói riêng. Thời gian thực hiện việc triển khai gấp rút, do đó không thể tránh khỏi sự lúng túng, nhất là đối với các GV có tuổi cao và chưa kịp thích ứng với công nghệ DHTT. Hoạt động giảng dạy trở nên đơn điệu phụ thuộc vào bảng trình chiếu.

Môn Tư tưởng Hồ Chí Minh là môn khoa học có tính khái quát trừu tượng cao. Vì vậy, trong quá trình giảng dạy theo PP truyền thống (PPTT), yêu cầu GV phải tương tác với người học trực tiếp. Tuy nhiên, với PP DHTT, các GV không thể nắm bắt tâm lý người học, điều đó dẫn đến sự hoài nghi khả năng tiếp thu của SV. PP DHTT chỉ có thể áp dụng đối với lớp có số lượng SV ít, càng không thể tổ chức thuyết trình nhóm vì không thể kiểm soát số lượng SV như PPTT đồng thời do thời lượng quy định hạn chế.

Về phương diện kỹ thuật, nếu đường truyền internet không tốt, hoặc có lỗi sự cố sẽ làm buổi học có thể bị gián đoạn. Điều này, khiến cho cả người dạy và người học lúng túng.

2.1.2. Về phía SV

Ngoài những SV tích cực học tập, có ý thức học thì có những SV chưa phát huy được tính tích cực tự giác học tập, học còn đối phó qua loa, miễn trả bài cho xong. Do không thể tổ chức thuyết trình như các buổi học truyền thống nên tạo ra tâm lý ỷ lại. Các SV, học viên chỉ dựa vào bài giảng của GV đã gửi trên hệ thống LMS mà không chịu tìm tòi, đầu tư kiến thức mặc dù SV, học viên biết và có thể khai thác “kho tư liệu” trên mạng internet. Nguyên nhân của hạn chế

trên do nội dung môn học phong phú nhưng thời gian có giới hạn, đòi hỏi người học phải có kế hoạch học tập hợp lý. Tuy nhiên, có thể do áp lực học tập, một số SV chưa có sự đầu tư, thậm chí coi môn Tư tưởng Hồ Chí Minh chỉ là môn phụ nên không có sự quan tâm. Thậm chí có những SV ngại học đưa ra các lý do như: Mạng yếu, mất mạng, mất điện,...

Việc SV có tham gia các buổi học trực tuyến hay không có thể nói là khó kiểm soát đối với GV. Môn Tư tưởng Hồ Chí Minh là khoa học khái quát cao với hệ thống khái niệm, phạm trù mang tính trừu tượng. Vì vậy, nếu chỉ dựa vào các slide trình chiếu, SV, học viên sẽ không nắm bắt được bản chất khoa học.

Vì vậy trong quá trình học tập trực tuyến (HTTT) môn Tư tưởng Hồ Chí Minh, việc xác định mục đích, xây dựng động cơ, lựa chọn PP, hình thức tự học hợp lý là cần thiết. Điều quan trọng là SV phải có kỹ năng tự học, kỹ năng làm việc độc lập, trên cơ sở phát huy tính tích cực nhận thức để chiếm lĩnh hệ thống tri thức môn học. Xây dựng và từng bước hoàn thiện kỹ năng tự học là điều kiện vật chất bên trong để SV biến động cơ tự học thành kết quả cụ thể, từ đó tự tin vào bản thân mình, bồi dưỡng và phát triển hứng thú, duy trì tính tích cực nhận thức trong hoạt động tự học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh.

2.1.3. Về phía gia đình

Tạo ra một môi trường gia đình hỗ trợ SV học tập là việc làm vô cùng quan trọng. Đối với nhiều bậc cha mẹ, việc giúp đỡ con cái HTTT có thể là một thách thức. Do điều kiện kinh tế của mỗi gia đình có sự khác nhau nên việc áp dụng HTTT trong thời kỳ dịch covid19 phức tạp cũng gặp một số trở ngại. Đặc biệt là những gia đình ở vùng nông thôn, miền núi, gia đình đông con, kinh tế còn eo hẹp. Có gia đình rất muốn đầu tư cho con học tập, bằng mọi cách vay mượn để trang bị máy tính, laptop cho con, tuy nhiên có những gia đình có điều kiện nhưng bố mẹ đi làm xa ko có thời gian ở cùng con, nhắc nhở, đôn đốc, con mãi chơi, i lại không tự giác học...

2.2. Một số PP DHTT môn Tư tưởng Hồ Chí Minh hiệu quả trong tình hình hiện nay

2.2.1. Phương pháp “sơ đồ tư duy” (SĐTD) kết hợp với “sử dụng hình ảnh”

PP “SĐTD” kết hợp với “sử dụng hình ảnh” là nhằm trình bày một cách rõ ràng các ý tưởng về một chủ đề học tập. SĐTD có thể thực hiện bởi nhiều công cụ khác nhau như viết trên giấy, trong vở, trên bảng hay trên máy tính. SĐTD áp dụng hiệu quả khi cần tóm tắt nội dung, ôn tập, trình bày tổng quan

về một chủ đề hay ghi chép khi nghe giảng. SV học được cách chuẩn bị ý tưởng và tự trình bày một bài báo, một bài nói chuyện. PP “SĐTD” kết hợp với “sử dụng hình ảnh” sử dụng tốt trong HTTT giúp SV sắp xếp các ý tưởng chủ đề, nội dung bài giảng, bài học một cách logic, tăng cường khả năng ghi nhớ và giúp phát triển tư duy logic cho SV. PP “SĐTD” kết hợp với “sử dụng hình ảnh” cũng giúp GV đánh giá được khả năng khái quát, phân tích, tổng hợp của SV về các chủ đề học tập. Nó hỗ trợ và phát huy mọi giác quan của người học, tăng độ tin cậy và khắc sâu kiến thức.

Việc GV sử dụng PP “SĐTD” kết hợp với “sử dụng hình ảnh” trong dạy học thực sự rất hữu ích cho SV và đi đúng đường lối của Đảng và Nhà nước. Tuy nhiên, khi sử dụng công nghệ thông tin hỗ trợ quá trình giảng dạy, GV cần kết hợp hài hòa sự hiểu biết về công nghệ với kiến thức chuyên môn để tạo thành một PP giảng dạy ứng dụng công nghệ hiệu quả.

2.2.2. Phương pháp thảo luận nhóm (TLN)

Qua tìm hiểu việc dạy học online hiện nay, tác giả thấy đa phần GV thuyết giảng nhiều còn SV thì thụ động, dẫn đến hạn chế sự tương tác hai chiều giữa thầy và trò. Để giải quyết những bất cập này, GV phải xác định PP dạy học online là chủ đạo. Theo tác giả, GV nên sử dụng PP TLN, cần hạn chế tối đa PP truyền giảng.

PP TLN là sự trao đổi ý tưởng, quan điểm nhận thức giữa các SV với nhau và giữa SV với GV để làm rõ và làm giàu sự hiểu biết phù hợp với hoạt động đào tạo. Tham gia vào quá trình TLN giúp GV có khả năng đánh giá nhận thức và thái độ tiếp thu bài giảng của SV để kịp thời điều chỉnh PP giảng dạy của mình cho phù hợp nhằm đạt được hiệu quả học tập cao nhất.

SV tham gia vào quá trình TLN một cách chủ động, tích cực giúp SV trao đổi, tranh luận, nêu quan điểm về một vấn đề học tập, hình thành kỹ năng làm việc nhóm và giao tiếp trong công việc. TLN cũng giúp SV hiểu được khả năng nhận thức của bản thân để điều chỉnh nhóm cho phù hợp.

Lợi ích của PP TLN: Các thành viên được tranh luận tích cực, tương tác cùng nhau. Các bạn trong nhóm giúp đỡ nhau, biết lắng nghe ý kiến đóng góp và biết cách tiếp thu. PP thảo luận còn giúp SV chủ động và tích cực sáng tạo hơn trong học tập. Muốn vậy, các thành viên trong nhóm cần có tinh thần tham gia làm việc nhóm đồng đều, có kỷ luật học tập.

Khi triển khai dạy học online bằng PP TLN, GV

cần lưu ý đến quy trình sau đây:

- Lựa chọn vấn đề thảo luận phù hợp: Một tiết học thường có nhiều nội dung, GV cần lựa chọn vấn đề trọng tâm, tập trung vào câu hỏi chủ chốt. Câu hỏi thảo luận tránh quá dễ gây nhàm chán nhưng cũng đừng nên quá khó, không phù hợp với hình thức học online.

- GV cần lựa chọn nội dung thảo luận hấp dẫn, dễ chia sẻ, phù hợp với trình độ chung của SV. Câu hỏi thảo luận phải là vấn đề mở thì mới có thể phát huy khả năng sáng tạo, kích thích sự tò mò và tinh thần làm việc tích cực của người học. GV cần quy định thời gian cụ thể cho từng câu hỏi thảo luận. Chẳng hạn, tiết học online 45 phút, SV cần khoảng 10-15 phút chuẩn bị để vấn đề thảo luận đi vào chiều sâu.

- GV cần khích lệ kết quả SV đạt được cho dù còn khiêm tốn, vì hình thức học online còn đó những khó khăn và bất cập nhất định. GV cũng có thể cho điểm khuyến khích (điểm cộng) với những nhóm có ý thức, thái độ làm việc tốt hoặc những ý kiến phân biện hay sáng tạo.

2.2.3. PP nâng cao ý thức của SV kết hợp với sự hỗ trợ, quan tâm về phía gia đình

Thực tế rất nhiều SV trong quá trình học không có Webcam, có SV chưa có máy tính kết nối mạng, nếu SV chỉ học qua điện thoại thông minh sẽ ảnh hưởng đến thị giác và lâu ngày sẽ ảnh hưởng đến sức khỏe, vậy nên sự hỗ trợ của gia đình về vật chất để SV có phương tiện học tập cũng rất quan trọng. Khi SV học trực tuyến, học Online tại nhà thì việc nhắc nhở của cha mẹ rất quan trọng, nếu không có sự hỗ trợ từ gia đình thì hiệu quả của việc học Online và làm bài sẽ không được như mong muốn, thực chất thì không phải SV nào cũng tự giác chăm học. Theo tác giả để thành công một tiết dạy DHTT thì điều đầu tiên là ý thức của cá nhân SV, tiếp đến là năng lực tự học, sự vào cuộc sát sao của cha mẹ SV, và điều quan trọng là năng lực của GV tham gia giảng dạy

Quá trình tự học chỉ mang lại kết quả khi SV có nhận thức đúng, tích cực chủ động, biết biến quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo. Với môn Tư tưởng Hồ Chí Minh, việc phát huy tính tích cực chủ động trong quá trình học tập của SV càng có ý nghĩa quan trọng. Bàn về chủ trương đổi mới trong giáo dục, đào tạo, Nghị quyết Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XII của Đảng cũng xác định: “Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ và đồng bộ các yếu tố cơ bản của giáo dục, đào tạo theo hướng coi trọng phát triển phẩm

chất, năng lực của người học”.

Trong quá trình học tập, SV phải nắm vững mục tiêu, yêu cầu và nhiệm vụ giáo dục, đào tạo, có động cơ học tập đúng đắn; tham gia một cách chủ động, tích cực vào mọi khâu của quá trình giáo dục, đào tạo. Để nâng cao chất lượng tự học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh của SV, bên cạnh những kinh nghiệm của mỗi cá nhân thì cần có những buổi trao đổi nhóm, những buổi tọa đàm về các nhóm đề tài, chuyên đề, PP tự học khoa học, từ đó mỗi SV vận dụng, học tập nâng cao chất lượng tự học nhằm đạt kết quả và chất lượng cao.

3. Kết Luận

DHTT là xu hướng tất yếu không chỉ trong tình hình xã hội phức tạp do dịch bệnh hiện nay. Mô hình DHTT ngày càng phát triển mạnh mẽ theo thời gian, song hành cùng Cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ 4. Để chương trình DHTT môn Tư tưởng Hồ Chí Minh đem lại hiệu quả mỗi GV cần phải thay đổi quan niệm về PP dạy học. GV với vai trò là người hướng dẫn, định hướng, cố vấn học tập cho SV. Hoạt động giảng dạy không giảng đường mà thông qua các phần mềm hỗ trợ. Chính vì vậy, yêu cầu quan trọng nhất đối với GV là khả năng tự học và sự chủ động, sáng tạo trong việc vận dụng các PP giảng dạy trực tiếp vào DHTT. GV phải thích nghi với mọi sự thay đổi của hoàn cảnh nhằm đạt được mục tiêu đào tạo, là tấm gương cho SV về tinh thần tự học suốt đời. Để làm được điều này, cần phải có những PP tiếp cận đa dạng khác nhau. Bên cạnh đó, kiến thức liên ngành từ các bộ môn khác cũng là những nguồn lực quan trọng giúp soi sáng và hiểu sâu hơn nội dung các vấn đề của môn học.

Tài liệu tham khảo

Đảng Cộng sản Việt Nam (2001), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội, tr.109.

Đảng Cộng sản Việt Nam (2015), *Văn kiện Đảng toàn tập (55) (1996)*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội, tr.725.

3. Ban Tuyên giáo Trung ương. *Chương trình bồi dưỡng chuyên đề: PP giảng dạy lý luận chính trị*. NXB Lao động – Xã hội, 2008, tr. 7.

4. Vũ Văn Tuấn. *Đổi mới giáo dục lý luận chính trị trong các học viện, nhà trường kỹ thuật quân sự hiện nay theo tư tưởng Hồ Chí Minh*. Luận án tiến sĩ, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Hà Nội, tr. 37.